

Професійна і психологічна культура практичного психолога

Гриньова Наталія Вячеславівна, кандидат психологічних наук, доцент
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Зміст навчання майбутніх психологів-практиків обов'язково має включати формування особистості практичного психолога. Н.Чепелева виділяє одним із головних завдань у системі підготовки психолога-практика – становлення особистісного «Я» майбутнього фахівця. На думку вченої, розвиток особистості практичного психолога відбувається на основі формування у нього професійної й психологічної культури, що включають в себе наступні компоненти:

- культуру спілкування (вміння вести діалог з позиції «рівноправності» з клієнтом);
- культуру мислення (здатність творчо мислити, знаходити ефективні шляхи надання психологічної допомоги),
- емоційну культуру (здатність володіти собою, адекватно проявляти свої емоції) [4].

В професійній діяльності практичного психолога поняття «професійна» й «психологічна культура» вивчалися такими вченими як: А. Асмолов, В. Зінченко, Н. Ісаєва, Л. Колмогорова, І. Кон, О. Мотков, В. Панок, В. Петровський, Н.Чепелева та ін. Психологічна культура – це основа професійної діяльності психолога, що містить необхідний механізм регуляції його професійної діяльності, який включає в себе: знання, навички, вміння, норми професійної етики, правила професійної поведінки, цінності професійної діяльності, постійний особистісний ріст, прагнення до самореалізації і т.д [1].

Вище вказані вчені виділили функції психологічної культури: збереження і передача досягнень в психологічних поглядах; забезпечення ефективної взаємодії, взаєморозуміння людей; інтеграція зовнішньої і внутрішньої діяльності людини; детермінація життєвого самовизначення, свідомої побудови власного життєвого шляху; гармонізація внутрішнього світу людини; формування професіонала-фахівця в різних сферах людської діяльності та ін.

На думку О. Моткова значення психологічної культури полягає «у високій якості самоорганізації і саморегуляції будь-якої життєдіяльності людини, різних видів її базових прагнень і тенденцій, відносин особистості (до себе, до близьких і далеких людей, до живої і неживої природи, світу в цілому)» [2, 8]. Психологічна культура забезпечує стійке, гармонійне функціонування особистості і є одночасно її вираженням.

Необхідними складовими високої професійної культури виступає професійна ідентифікація (прийняття професійних ролей, норм та цінностей), яка пов'язана з механізмом особистісного розвитку майбутнього практичного психолога. Професійна культура є одним із системоутворюючих факторів професіоналізму практичного психолога, до складу якої входять: когнітивний, ціннісно-смісловий, рефлексивний, креативний і поведінковий компоненти [4, 139].

Н.І. Ісаєва розглядає професійної культуру психолога, як процес і якість професійної психологічної діяльності, в основу якого покладено інтенціонально-динамічну модель. Відповідно до цієї моделі, професійна культура, з одного боку, є процесом створення, зберігання та захисту екзистенційних і ментальних норм професії, перетворених на професійні структури особистості, свідомості і діяльності; з іншого боку, професійна культура - це культивування якості власної психологічної практики на гуманітарно-культурологічних інваріантах [3, 15]. Професійна культура як система, що існує в різних проявах, виникає на перетині професіоналізму особистості, свідомості і діяльності, пов'язуючи їх воєдино.

Колмогорова Л. С. визначає психологічну культуру практичних психологів частиною професійної культури і базової культури особистості, як «системну характеристику людини, яка дозволяє їй ефективно самовизначатися і самореалізовуватися в житті, що сприяє успішній соціальної адаптації, саморозвитку і задоволеності життям» [2, 9].

Психологічна культура є багатокомпонентною, проте вчені виділяють три найбільш значимі складові: розуміння і знання себе та інших людей; адекватна самооцінка і оцінка інших людей; саморегулювання особистісних станів і властивостей; саморегуляція діяльності, регулювання відносин з іншими людьми.

Отже, формування професійної і психологічної культури психолога являє собою цілеспрямовану, осмислену роботу, спрямовану на посилення позитивних тенденцій особистості, розвиток творчого потенціалу і ресурсних можливостей психіки, формування професійної ідентифікації, значущих особистісних якостей.

Література:

1. Арішина Е.С. Етика і культура професійної діяльності / Е. Арішина. – Б. : Веста, 2012.
2. Мотков О. И. Психологическая культура личности / О. Мотков // Школьный психолог. – 1999. – №15 – С. 8-9.
3. Н. І. Ісаєва Розвиток професійної культури психолога освіти : автореф. дис. ... док. психол. наук : 19.00.13 «Психологія розвитку, акмеологія» / Надія Іванівна Ісаєва ; Білгородський державний університет. – Б., 2002. – 20 с.
4. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. : підручник. – К. : Либідь, 1999. – 536 с.